

HINDAMISOTSUS

Tallinn

28.12.2017 nr 5-1/17/69

Teatrite dokumentide arhiiviväärtuse
väljaselgitamine

I ÜLDOSA

1.1 HINDAMISE ALUS

Hindamise alus on arhiiviseaduse § 7 lõige 2¹, mille kohaselt Rahvusarhiiv selgitab avalikku ülesannet täitva asutuse või isiku funktsioone ja dokumente hinnates välja arhivaalid.

1.2 HINDAMISE EESMÄRK JA ULATUS

Hindamise eesmärk on välja selgitada teatrite tegevuse käigus loodud ja saadud dokumentide arhiiviväärtus.

Hindamisele kuuluvad Rahvusarhiivi 30.12.2011 hindamisotsusega nr 548 arhiivimoodustajatena määratletud teatrite dokumendid alates avalik-õigusliku juriidilise isiku või sihtasutuse moodustamisest² ning kohaliku omavalitsuse asutusena tegutsevad teatrid (edaspidi munitsipaalteatrid) alates teatri asutamisest³.

Eelnevalt on hinnatud:

- 02.02.2010 hindamisotsus nr 53 „Finantsplaneerimise ja raamatupidamise arvestuse ning varade haldamise ja hoolduse käigus tekkiva teabe hindamine arhiiviväärtuse väljaselgitamiseks“;
- 23.12.2010 hindamisotsus nr 538 „Infoallikate ja infotehnoloogia haldamise käigus loodava teabe hindamine arhiiviväärtuse väljaselgitamiseks“;
- 05.05.2011 hindamisotsus nr 251 "Töö- ja teenistussuhete ning töötervishoiu ja tööohutuse korraldamise käigus loodava teabe hindamine arhiiviväärtuse väljaselgitamiseks";
- 10.01.2014 hindamisotsus nr 2 „Personalitöö käigus sisseseatud isikutoimikute hindamine“.

---

¹ RT I, 21.03.2011, 1

² Hindamisotsuse koostamise hetkel on sellised teatrid Rahvuskooper Estonia, Sihtasutus Eesti Draamateater, Sihtasutus Rakvere Teatrimaja, Sihtasutus Vene Teater, Sihtasutus Ugala Teater, Sihtasutus Endla Teater, Sihtasutus Teater Vanemuine, Sihtasutus Teater NO99, Sihtasutus NUKU.

³ Hindamisotsuse koostamise hetkel on sellised teatrid Kuressaare Linnateater ja Viljandi Nukuteater. Rahvusarhiivi 30.12.2011 hindamisotsuses nr 548 on kohaliku omavalitsuse asutusena tegutsevad teatrid seni määratletud kui asutused, kelle tegevuse käigus arhivaale ei looda.

II HINDAMISE LÄBIVIIMINE

2.1 HINDAMISE ALUSDOKUMENDID

Hindamisel lähtuti arhiiviseadusest, arhiivieeskirjast, Rahvusarhiivi kogumispõhimõtetest (09.03.2017), teatrite dokumentide loeteludest ja arhiivi koosseisu ülevaadetest.

2.2 ARHIIVIMOODUSTAJA ÜLEVAADE

Teater on etendusasutus, kelle tegevust reguleerib etendusasutuse seadus⁴. Vastavalt seadusele on etendusasutus asutus:

- 1) kes regulaarselt korraldab autorite ning esitajate loominguga avalikke esituse etenduste ja kontsertide näol;
- 2) kes on töösuhetes loominguliste töötajatega;
- 3) kellel on loominguline juht ja loomenõukogu;
- 4) kes teavitab avalikkust etenduse või kontserdi toimumisest.

Etendusasutuse mõiste hõlmab erinevais žanreis tegutsevaid institutsioone, kes lisaks traditsioonilisele sõnalavastusele korraldavad ka muusika-, tantsu- ning žanri piire ületavaid mitmeliigilavastusi.

Juriidiliselt tegevusvormilt jagunevad etendusasutuse seaduse alusel tegutsevad teatrid Kultuuriministeeriumi hallatavateks riigiasutusteks (riigietendusasutus), kohaliku omavalitsuse asutuseks (munitsipaalendusasutus) või riigi asutatud või riigi osalemisel asutatud sihtasutuseks (sihtasutusena tegutsev etendusasutus). Aastatel 2003–2012 korraldati kõik seni riigietendusasutustena tegutsenud teatrid ümber sihtasutusteks. Sihtasutusena tegutsevate teatrite tegevust koordineerib, riigipoolseid asutajaõigusi ning järelevalvet teostab Kultuuriministeerium. Vähesemal määral reguleerib etendusasutuse seadus ka erateatrite tegevust.

Rahvusoper Estonia eesmärk, ülesanded, õiguslik seisund ning juhtimise ja tegevuse korraldus on sätestatud rahvusoperi seadusega⁵.

Teatrite põhieesmärk on eesti rahvuskultuuri, keele ja teatrimõtte edendamine ning teatri ja ühiskonna arengutes kaasärääkimine. Olenevalt teatri spetsiifikast näevad teatrid enda olulisemate eesmärkidenä veel rahvusliku muusikakultuuri edendamist, tantsulavastuste korraldamist, maailma muusika- ja teatrikunsti väärtuste tutvustamist, nukukunstide hoidmist, arendamist, levitamist ja tutvustamist, eesti teatrikunsti aktiivset lõimimist Euroopa kultuuriruumiga, etenduste loomist ja korraldamist ka venekeelsele elanikkonnale ning kohapärimuse kogumist, hoidmist ja talletamist.

Oma eesmärkide täitmiseks teatrid:

- 1) koostavad erinevatele sihtgruppidele mitmekesise ja vaatajaid vaimselt rikastava repertuaarivaliku;
- 2) loovad ja esitavad kunstiväärtuslikke professionaalseid lavastusi;
- 3) korraldavad väljasõiduetendusi üle kogu Eesti ja välismaal;
- 4) korraldavad kultuuri laiemalt propageerivaid üritusi ja ettevõtmisi (kino, festivalid, koolitused, seminarid, erinevaid kunstialasid sünteesivad ettevõtmised, loomingulised konkursid, artiklid, sõnavõttud jne);
- 5) loovad tingimused teatri personali arenguks;

---

⁴ RT 2003, 51, 353

⁵ RT I 1997, 93, 1558

- 6) aitavad kaasa loomingulise kollektiivi järelkasvu tagamisele;
- 7) korraldavad teatrichariduslikku tegevust;
- 8) aitavad kaasa laste ja noorte etenduskunstidealase teadlikkuse suurendamisele;
- 9) jagavad stipendiume jne.

Avalik-õigusliku juriidilise isiku ja sihtasutusena tegutseva teatri kõrgeim juhtimisorgan on nõukogu, kes kavandab teatri tegevust, korraldab juhtimist ja teostab järelevalvet. Teatrit juhib avalik-õigusliku juriidilise isiku peadirektor või sihtasutuse juhatus, kes tagab asutuse ülesannete täitmise ning vastutab asutuse üldseisundi ja arengu ning selle rahaliste vahendite sihipärase kasutamise eest.

Munitsipaalteatri kõrgeim juhtimisorgan ja järelevalve teostaja on kohalik omavalitsus.

Teatrite loomingulist tegevust kavandab ja koordineerib loominguline juht, kes:

- 1) korraldab repertuaarivalikut ning koostab repertuaariplaani ja esitab selle läbivaatamiseks loomenõukogule;
- 2) korraldab loominguliste töötajate valikut ja rakendamist;
- 3) tagab etendusasutuse loominguliste eesmärkide täitmise.

Teatri loomingulist tegevust kavandab ja hindab loomenõukogu.

2.3 HINDAMISE KÄIK

Hindamise viisid läbi Tallinna kogumisosakonna arhivaar-inspektor Kristel Tammik ja inspektor-hindamisvaldkonna juht Külli Niidassoo. Hindamise käigus tutvustasid hinnatavate dokumentide tekkekonteksti ja andsid omapoolse hinnangu neis sisalduva teabe väärtusele Kultuuriministeeriumi teatrinõunik Katre Väli ja kantselei juhataja Aila Schmidt, Rahvusoper Estonia personalijuht Kärt Kinnas, arhiivi toimetaja Kati Käpp, tehnikadirektor Taivo Pahmann, turundusjuht Ülla Veerg, noodikogu hoidja Signe Toomla, peadirektori abi Heidi Kiisa, trupijuht Lea Peterson, jurist Maike Maiste ja heliala juhataja Kalev Timuska, Teater Vanemuine teatrijuht Toomas Peterson, juhiabi Kai Kihno ja lavastusala produtsent Maarja Liba, Eesti Draamateatri juhatuse assistent Maarit Randrüüt, Teater NO99 büroojuht Laura Pepper ning Sihtasutus NUKU büroojuht Maarja Kalmet.

Rahvusarhiivi hindamiskomisjon arutas hindamisega seonduvaid küsimusi 12.10.2017 koosolekul. Hindamisotsuse kavandit tutvustati Kultuuriministeeriumile ja hinnatavatele teatritele.

Teatrikunst on pikaajalise traditsiooniga ja oluline osa Eesti kultuurist. Eesti elanikkonna jaoks on kontsertidel ja teatris käimine kõige tähtsam kultuurist osasaamise vorm.⁶ 2015. a käidi Eestis teatris 1,2 miljonit korda. Kultuuriministeeriumi andmeil kuulub Eesti selle arvu poolest Euroopa tippu.

Olulisemaid teatri juhtimis-, strateegia-, finants- ja järelevalvega seotud küsimusi arutab ning vastavad dokumendid kinnitab (põhikiri/põhimäärus, arengukava, tegevusplaan, finantsplaan, eelarve, tegevus- ja finantsaruanded) teatri nõukogu. Teatri juhatus peab nõukogule vähemalt neli korda aastas esitama ülevaate teatri loomingulisest tegevusest, majandustegevusest ja majanduslikust seisust, samuti teavitama nõukogu majandusliku seisundi olulisest halvenemisest ja muudest majandustegevuse olulistest asjaoludest. Olulisemad loomingulise

---

⁶ J. Kivirähk „Teatri positsioon ja roll ühiskonnas“, Turu-uuringute AS, 2016.

tegevuse planeerimist ja hindamist kajastavad dokumendid (nt loominguline tegevuskava⁷, repertuaariplaan) töötatakse välja ja/või kinnitatakse asutuse juhi, loomingulise juhi ja loomenõukogu poolt.

Munitsipaalteatris kinnitatakse vastavad dokumendid kohaliku omavalitsuse organite ja/või teatri juhi poolt.

Lavastuse kohta koostatakse teatris lavastuse toimik. Lavastuse toimiku sisu on olenevalt teatrist ja/või tekkeperioodist varieeruv, kuid enamasti kantakse sinna lavastuse tekstiraamat, kavalehed, afišš, bukletid, fotod, meedias ilmunud kajastused, aga ka kujunduskavandid (nt lavakujundus-, kostüümi- ja grimmikavandid) ning lavastusega seotud käskkirjade ja lepingute koopiad.

Etendustegevuse korraldamisel on teatrites sisse viidud kontrolldokumentatsioon, kus kajastub etenduste ning proovide toimumine ja osalejad, vajadusel ka nt lahendamist vajavate probleemide kirjeldus. Põhiinfo lavastuse kohta koondatakse lavastuse passi.

Osa teatrites on lisaks personalitöö isikutoimikutele peetud ka loominguliste töötajate loometegevust kajastavaid toimikuid. Tänapäeval kantakse nimetatud toimikutesse peamiselt töötajaga seotud käskkirju, avaldusi, lepinguid või nende koopiaid ning meedias ilmunud artikleid.

Etendusasutuse seadus kohustab teatreid jäädvustama oma repertuaaris olevaid rahvuskultuuri seisukohalt olulisi teoseid. Tänapäeval jäädvustavad teatrid reeglina vähemalt ühe etenduse igast lavastusest.

Teatrid on ajalooliselt kuulunud avaliku arhiivi kogumisallikate hulka. Arhiivi on vastu võetud nii teatrite juhtimis- kui etendustegevust kajastavaid dokumente, üle pole antud lavastuste toimikuid ja loominguliste töötajate isikutoimikuid.

Teatriajalooga seotud materjali kogub Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, kelle teatriosakonna arhiivkogusse kuulub hulgaliselt teatriorganisatsioonide⁸ ning teatriga seotud isikute materjale. Peamiselt on kogutud ja on plaanis edaspidi koguda kavalehti ja fotosid, väljapaistvate teatritegelaste isikuarhiive, aga ka valikut teatrikunstnike kostüümi- ja lavakavanditest⁹, kostüüme, teatritegelaste ja teatriga seotud esemeid, lavastuste makette jm. Varasemalt on süstemaatiliselt kogutud ka ajaleheväljalõikeid ja afišše. Teatri- ja Muusikamuuseum ei ole reeglina kogunud teatrite juhtimis- ja etendustegevuse planeerimise ning hindamise käigus loodud dokumente.¹⁰

Rahvusarhiivi 30.10.2017 hindamisotsusega nr 49 „Kultuuriministeriumi dokumentide hindamine arhiiviväärtuse väljaselgitamiseks“ on arhiiviväärtuse saanud teatrite tegevustoetuse taotlemise käigus¹¹ tekkinud dokumendid (toetusi eraldava komisjoni koosolekute protokollid, taotleja avaldus, arengukava, repertuaarikaart, leping, toetuse kasutamise aruanne), rahvusvaheliste etenduskunstide festivalide taotlusvooru käigus

---

⁷ Moodustab osa asutuse tegevuskavast.

⁸ Sh nii teatrid, valdkondlikud liidud ja ühendused, festivalid jne.

⁹ Annetusena teatrikunstnikelt.

¹⁰ Vt Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi kogumis põhimõtteid.

¹¹ Taotlusvoorus ei osale avalik-õiguslikud juriidilise isikuna Rahvusooper Estonia, kelle eelarve on määratletud riigieelarves.

tekkinud dokumendid (taotlus, leping, aruanne), riigieelarvelise investeeringutoetuse taotlusvoorude dokumendid ning muude taotlusvoorude käigus loodud projektitoetuste dokumendid. Sama otsusega said arhiiviväärtuse riigi asutatud sihtasutuste nõukogu koosolekute protokollid ja nõukogu otsused.¹²

Hindamise tulemusel leiti, et teatrite juhtimise ja etendustegevuse korraldamise käigus tekib Eesti ühiskonda ja kultuurinähtusi peegeldavat olulist, uurimisväärtusega teavet. Võttes arvesse teatriloomingu mõju ühiskonna toimimisele ja avalikkuse kõrgendatud huvi teatri ja teatritegijate vastu on olulise uurimisväärtusega lavastuste ja loometegevust kajastavad dokumendid. Hindamisel leiti, et kuna teatri funktsioon ei sõltu omandivormist ning teatril on tähtis roll kohaliku eripära säilitamisel, luuakse samalaadset arhiiviväärtusega teavet ka munitsipaalteatrites.

Hindamisotsuses on välja toodud ainult arhiiviväärtuslikuks hinnatud dokumendid. Otsuses arhiiviväärtuslike sarjade juures välja toodud täpsustav nimekiri ei ole ammendav, samas on nimekirjas toodud dokumendid arhiiviväärtuslikud ka juhul, kui need on kinnitamata, ladestuvad eraldi või mõnda teise sarja.

III HINDAMISOTSUS

Hindamise tulemusena otsustati, et:

3.1 Arhiiviväärtuslikud on avalik-õigusliku juriidilise isiku, riigi asutatud sihtasutuse, riigi osalusel asutatud sihtasutuse ja kohaliku omavalitsuse asutusena tegutsevate teatrite järgnevad dokumendisarjad¹³:

Funktsioon: Asutuse tegevuse korraldamine

- (1) Nõukogu koosoleku protokollid
- (2) Teatrijuhi käskkirjad
Juhatuse, juhatuse liikme, peadirektori põhitegevuse käskkirjad.
- (3) Juhtimisalaste koosolekute protokollid
Juhtkonna koosolekute, alajuhtide koosolekute, üldkoosolekute, turundusalased jms protokollid.
- (4) Memod
- (5) Auditi lõpparuanded
Teatri poolt läbi viidud või tellitud auditid.

Funktsioon: Haldustegevus

- (1) Ehitusplaanid ning ehitus- ja kapitaalremondialane projektdokumentatsioon

Funktsioon: Etendustegevus

- (1) Põhitegevusalaste koosolekute protokollid
Sh loomenõukogu, kunstinõukogu, repertuaarinõukogu, tehnilise nõukogu, töökava-koosolekute,

¹² See ei taga, et ministeeriumi ladestuks terviklik kogu, kuna teatrid ei pruugi kõiki protokolle ministeeriumi saata.

¹³ Arhiiviväärtuslikud on samuti kõik dokumendi juurde kuuluvad lisad.

uuslavastuste kavandite protokollid (vastuvõtu aktid) jms protokollid.

(2) Loomingulise tegevuse käskkirjad

Sh käskkirjad ringreiside kohta.

(3) Lavastuste toimikud

Sh kavaleht, afišš, lava-, kostüümi-, grimmi- jms kavandid, tekstiraamat.

(4) Loometöötajate isikutoimikud

Loomingulist ja personalitööd kajastavad toimikud.

(5) Proovide ja etenduste kontrolldokumendid

Etenduste kontrollraamatud, etenduse juhi (inspitsiendi) päevikud, etenduste kaardid jms.

(6) Lavastuste passid

(7) Fotokogu

(8) Videokogu

Sh lavastuste salvestised.

3.2 Käesolev hindamisotsus tunnistab kehtetuks järgmised Rahvusarhiivi hindamisotsused:

- 10.11.2009 hindamisotsus nr 577 “Eesti Riikliku Nukuteatri dokumentide hindamine arhiiviväärtuse väljaselgitamiseks”;
- 30.11.2009 hindamisotsus nr 597 “Sihtasutuse Eesti Draamateater dokumentide hindamine arhiiviväärtuse väljaselgitamiseks”;
- 25.11.2010 hindamisotsus nr 498 “Sihtasutuse Vene Teater dokumentide arhiiviväärtuse väljaselgitamine”;
- 30.11.2010 hindamisotsus nr 508 “Teater “Vanalinnastuudio” (NO99) dokumentide arhiiviväärtuse väljaselgitamine”.

IV HINDAMISOTSUSE RAKENDAMINE

Hinnatud dokumentide edaspidiseks haldamiseks lisavad teatrid oma dokumentide loetellu ja arhiivi koosseisu ülevaatesse arhiiviväärtuslikuks hinnatud dokumentide juurde märke AV ning dokumentide juurde, mis ei saanud arhiiviväärtust, märke H koos viitega käesolevale otsusele.

Arhiiviväärtuslikuks hinnatud dokumendid kuuluvad üleandmisele Rahvusarhiivi vastavalt arhiivieeskirjale.

Arhiiviväärtuseta dokumentide hävitamine viiakse läbi ja dokumenteeritakse vastavalt arhiivieeskirjale.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hanno Vares
hindamiskomisjoni esimees